

Z činnosti mezinárodní pracovní skupiny „Sociální plánování a prognózování“

Problematika plánování a prognózování sociálního rozvoje patří ve všech evropských socialistických zemích ke stěžejním výzkumným úkolům společenských věd. Tato skutečnost byla vyjádřena i při koncipování programu mnohostranné spolupráce akademií věd socialistických zemí, kde byly problémy sociálního plánování a prognózování zařazeny mezi základní témata, na něž se má mezinárodní spolupráce ve společenskovědní oblasti orientovat. Tyto otázky se staly součástí programu problémové komise „Vývoj sociální struktury socialistické společnosti. Sociální plánování a prognózování“, při které byla pro jejich řešení ustavena pracovní skupina „Sociální plánování a prognózování“.

Činnosti pracovní skupiny se kromě Československé akademie věd, pověřené koordinací spolupráce v oblasti sociálního plánování a prognózování, účastní akademické a případně další instituce z Bulharské lidové republiky, Maďarské lidové republiky, Německé demokratické republiky, Polské lidové republiky a Sovětského svazu. Na svém prvním zasedání se skupina sešla v březnu 1976 v ČSSR v rámci Mezinárodního symposia o sociálním plánování a prognózování. Tehdy byl přijat plán práce skupiny, jehož klíčovou částí se stala příprava kolektivní mezinárodní publikace o sociálním plánování a prognózování, zaměřená jako jeden z příspěvků socialistických zemí pro IX. světový sociologický kongres ve švédské Upsale v r. 1978. Zpracování tohoto díla byly pak věnovány i další dvě schůzky pracovní skupiny v únoru 1977 v Moskvě a v březnu 1977 v Liblicích.

Publikace je koncipována tak, aby poskytla podle možnosti reprezentativní přehled jak o současných teoretických a metodologických přístupech k sociálnímu plánování a sociálnímu prognózování v zúčastněných socialistických zemích, tak i o základních zkušenostech z praktické sociálně prognostické a sociálně plánovací činnosti. Problematiku sociálního plánování chce publikace postihnout na všech úrovních a ve všech liniích řízení socialistické společnosti — tedy jak na úrovni celospolečenské, tak také v rámci středního a nejnižšího článku řízení, jak v rámci řízení odvětvového, tak i v rámci územního řízení. Z úsilí o komplexnost pohledu pak vyplývá i struktura publikace, která se pokud jde o obsah rozpadá do pěti oddílů: 1. oddíl se zabývá genezí sociálního plánování v socia-

listických zemích, historickými zkušenostmi SSSR v této oblasti a přehledem zkušeností a výsledků dosažených v jednotlivých zúčastněných zemích. 2. oddíl zahrnuje řadu příspěvků věnovaných teoretickým a metodologickým problémům plánování a prognózování sociálních procesů. 3. oddíl je věnován otázkám sociálního prognózování, 4. oddíl přístupu a zkušenostem v plánování sociálního rozvoje v územních komplexech a ve výrobních hospodářských jednotkách, a poslední 5. oddíl se zabývá otázkami formování informační základny sociálního plánování a prognózování.

Zpracování příspěvků se zúčastnil široký okruh autorů, z nichž většina nebude našemu čtenáři neznáma: z BLR M. Minkov, D. Dikov a A. Atanasov, z MLR Z. Fergeová, K. Kulcsar a P. Tamas, z NDR L. Hummel, P. Foigt, V. Preller a G. Pietrzynski, z PLR W. Adamski, Z. Sufin a J. Danecki, ze SSSR I. I. Čangliová, I. V. Bestužev-Lada, O. I. Škaratan, M. N. Toščenko a M. N. Rutkevič. Z ČSSR se podíleli J. Kohout, J. Mihálik, M. Nebeský, F. Kutta a další pracovníci oddělení sociálního řízení a plánování Ústavu pro filozofii a sociologii ČSAV. Práci, jejímž hlavním redaktorem je F. Kutta, by mělo vydat v r. 1978 nakladatelství Academia v anglickém jazyce.

I když je dosud předčasné bilancovat výsledky tohoto velmi náročného a intenzivního úsilí, můžeme — myslím — konstatovat, že mezinárodní pracovní skupině „Sociální plánování a prognózování“ se práci na této publikaci podařilo orientovat mezinárodní spolupráci na zcela konkrétní a současně společensky i vědecky závažný úkol, jehož úspěšné dořešení bude jistě představovat i významný příspěvek k mezinárodnímu sněmování sociologů v r. 1978.

Další plán činnosti skupiny počítá s tím, že po dokončení redakčních prací na zmíněné mezinárodní publikaci se bude skupina každoročně scházet v některé ze zúčastněných socialistických zemí na monotematických konferencích, které by postupně prodiskutovaly některé zásadní teoretické i metodologické problémy sociálního plánování a prognózování. Tak v r. 1978 bude Bulharská akademie věd pořadatelem konference k otázkám informačního systému sociálního plánování, v r. 1979 bude Akademie věd NDR organizátorem konference o teritoriálních aspektech plánování sociálního rozvoje.

Nelze jistě pochybovat o tom, že formy mezinárodní spolupráce socialistických zemí

při řešení aktuálních výzkumných úkolů společenských věd se budou dále zdokonalovat a rozvíjet. Týká se to i spolupráce v oblasti sociálního plánování a prognózování, kde výsledky dosažené za krátkou dobu necelých dvou let vytvářejí pro další rozvoj spolupráce dobré předpoklady.

Michal Illner

Mezinárodní konference o sociálním plánování a humanizaci práce

Již podruhé v průběhu posledních šesti let se v Polsku konala mezinárodní konference na téma *Sociální plánování a humanizace práce*. Byla to v pořadí čtvrtá ze série konferencí, jejichž tradice byla po VII. světovém sociologickém kongresu ve Varně založena v Československu v roce 1971 I. mezinárodní konferencí marxistických průmyslových sociologů v Liblicích u Prahy.

Varšavská konference, kterou uspořádala ve dnech 23.–25. září 1976 Polská akademie věd, sekce sociologie práce komitétu sociologických věd, spolu s Polskou sociologickou společností, sekci sociologie práce, se zúčastnilo asi sto sociologů z vědeckých pracovišť, vědeckovýzkumných ústavů, vysokých škol a podniků. Kromě převážné většiny účastníků z Polska se na konferenci podíleli též sociologové ze SSSR, Bulharska, NDR, Maďarska a Anglie. Československo zastupovali prof. Jaroslav Kohout, děkan fakulty řízení Vysoké školy ekonomické v Praze, a Libuše Lišková, odborná pracovnice katedry ekonomické sociologie a psychologie této školy.

Konference byla zahájena v plénu, kde byly předneseny čtyři hlavní referáty. Prof. Jan Sczepański hovořil na téma *Práce, potřeba, jednotlivec*, přičemž se soustředil na otázku postoje k práci v jednotlivých etapách vývoje společnosti od feudalismu až po současnou socialistickou společnost a na vztah mezi prací a spotřebou. Dále poukázal na úzkou souvislost mezi chováním v práci a spotřebitelským chováním jako určitými znaky osobnosti a na nutnost analýzy tohoto chování. Stanisław Czajka ve svém referátu *Podstata marxisticko-leninské koncepce humanizace práce* definoval humanizaci práce jako hodnotu, která je podřízena člověku a slouží jeho blahu jako vyšší hodnotě. Uvedl, že pojem humanizace práce vyplývá ze socialistického humanismu a že humanizace práce je jedním ze sociálních nástrojů, jimiž společnost chce a může zabezpečit rozvoj osobnosti člověka jako sociální jednotky. Jako nejdůležitější směry humanizace práce označil 1. soustavné zdokonalování systémů a stylů řízení, 2. neustálé zlepšování fyzického pracovního prostředí a životních podmínek pracovníků a pracovních kolektivů, 3. nepřetržitě zdokonalování sociálně psychologických podmínek práce a zabezpečení možnosti rozvoje a seberealizace jednotlivců a kolektivů. Prof. Jolanta Kulpińska zaměřila svůj referát na téma *Sociální plánování a humanizace*

práce. Vyzvedla příspěvek sociologie k problematice sociálního plánování a humanizace práce z hlediska osvětlení sociálních aspektů hospodářského plánování a zdůraznila úzkou souvislost mezi sociálním plánováním a humanizací práce. Jako její program označila stanovení cílů, které má splnit sociální plánování. Čtvrtý hlavní referát na téma *Problémy humanizace práce v sociální politice* přednesl prof. Anton Rajkiewicz. V úvodu svého referátu uvedl, že se sociální politika v současné době chápe jednak jako vědecká disciplína (nauka o sociální politice), jednak jako oblast praktické činnosti, přičemž cílem sociální politiky se rozumí sociální pokrok. Faktorem tohoto sociálního pokroku je humanizace práce, která je předmětem sociálního plánování, jež má v podniku zvláštní význam pro uskutečňování programů humanizace práce. Prof. Rajkiewicz pak zdůraznil nutnost přípravy a zdokonalování kádrů specializujících se na oblast humanizace práce. Uvedl požadavky sociální politiky v oblasti humanizace práce a vyzvedl zvláštní význam humanizace práce v podnicích, jež pracují na tři směny a mají převahu ženského osazenstva. Všiml si též sociálně patologických jevů (jako alkoholismus apod.), které ztěžují humanizaci práce. Zvláště pak zdůraznil úroveň fideických kádrů jako rozhodující faktor při provádění humanizace práce a úlohu výzkumů v oblasti humanizace práce, zobecnění jejich výsledků a jejich využití v sociální politice a v praktické pracovní činnosti. Svůj referát uzavřel konstatováním, že humanizace práce je prvkem budování společnosti rozvinutého socialismu.

Další jednání konference probíhalo v sekcích, v nichž byly předneseny připravené diskusní příspěvky, na něž navazovaly spontánní diskuse. Celkem bylo předneseno padesát diskusních příspěvků.

První sekce se zabývala tématem *Humanizace práce – aktuální problémy sociální politiky a perspektivy rozvoje společnosti*. Do této sekce byl zařazen též příspěvek *Historický význam předmarxovského humanismu* (S. Wilenciewicz). Jinak se hovořilo o aktuálních problémech humanizace práce. V příspěvku *Humanizace společenského života* W. Jędrzycki uvedl, že prvkem umožňujícím včlenit faktor humanizace do všech sfér lidského života je sociální politika, chápána jako činnost státu, a sociální plánování jako její nástroj. Praktické zaměření měly příspěvky *Současné směry humanizace práce – problémy výměny a hodnocení zkušeností* (S. Kowalewska), *Faktory humanizace práce v epoše vědeckotechnické revoluce* (I. Szaniawski), *Systémový a praxeologický přístup k humanizaci práce* (T. Psczołowski), *Humanizace práce ve státní správě* (T. Seczyński) a *Humanizace práce v kulturně osvětové činnosti* (Z. Lugowski). Autor příspěvku *Procesy intelektuální humanizace práce a humanizace práce* (Z. Kowalewski) rozlišil faktory umožňující humanizaci práce z hlediska charakteru inte-